

#מוגנים - שבוע מערכת החינוך בנושא פגיעות מיניות ברשת – מניעה, זיהוי והתמודדות

פאצלות מיניות ברשת

סדנה לצוות החינוכי

עם התפתחות המרחב הווירטואלי (cyberspace) נוצרה זירה חדשה וייחודית של פגיעות מיניות ברשת. האוכלוסייה החשופה ביותר לפגיעות אלו הינה באופן טבעי ילדים ובני נוער אשר מרבים להימצא בה ואשר לא תמיד מצוידים בכלים הנכונים לזיהוי הפגיעה ולעצירתה. פגיעה מינית ברשת עלולה להיתפס לעיתים על ידי מתבגרים כנורמטיבית למרחב המקוון או כנורמלית לגיל ההתבגרות. תפקידנו בהקשר זה, כמבוגרים משמעותיים, חשוב יותר מתמיד. אנו נדרשים לתווך, לאפשר לתלמידים בדיקה עצמית ולהעניק להם כלים לקבלת בחירה מושכלת המתבוננת פנימה והחוצה. כלים לבדיקה עצמית המאפשרים לתלמידינו לעצור לרגע ולפעול מתוך שיקול דעת הלוקח בחשבון את עצמם ואת הזולת.

מטרות

1. הבהרת המושג פגיעה מינית ברשת והכרת סוגי הפגיעות.
2. העמקת מודעות אישית לעוצמות הרגשיות שאירועים מיניים המתרחשים במרחב הווירטואלי מעוררים באדם.
3. הכרת הנהלים להתמודדות עם אירועי פגיעה מינית המתרחשים במרחב הווירטואלי.

חומרים

מגוון תמונות (ראה נספח 1)

מצגת לאנשי החינוך

מהלך הסדנה - 45 דקות

שלב א' – בחירת תמונה

המנחה תציג בפני המורים את נושא שבוע המערכת: **#מוגנים - פגיעות מיניות ברשת – מניעה, זיהוי והתמודדות**.

המנחה תפזר תמונות על הרצפה ותזמין את המשתתפים להסתובב בין התמונות ולבחור תמונה שמתאימה להרגשה או למחשבה שעלתה בהם עת שמעו את נושא המפגש - "פגיעות מיניות ברשת".

שלב ב' – שיתוף בקבוצות:

המנחה תזמין את המשתתפים להתחלק לרביעיות. כל משתתף יציג בסבב את התמונה בה בחר, יציין מדוע בחר בה ומה היא עוררה בו.

שלב ג' - היזכרות באירוע:

המנחה תבקש בשלב הזה מהמשתתפים להיזכר באירוע שבו נתקלו (תקשורת, סביבה קרובה, תלמידים, סיפור אישי).

שאלות לדיון ברביעייה

(מומלץ לחלק דף עם השאלות לכל רביעייה או לחילופין לרשום אותן על הלוח)

א. שאלות אישיות:

1. מה אפיין את אירוע הפגיעה המינית ברשת?
2. מהם הרגשות/המחשבות שעלו בך בעקבות חשיפתך לאירוע?
3. כיצד הגבת עם חשיפתך לאירוע?
4. אם עלו בך קולות מנוגדים האחד לשני, אילו קולות היו שם? (קול ביקורתי, קול פוסק, קול אמפתי, קול כועס).
5. אילו שאלות אירוע כזה מעורר בך? נסו כקבוצה לחשוב מה השאלות שהאירוע מעורר בכם.

6. תן ציון לאירוע המסמל לדעתך את חומרתו כאשר מספר 1 מציין חומרה ברמה הנמוכה ביותר ומספר 5 מציין חומרה ברמה הגבוהה ביותר.
7. מה קורה לנו כאנשי מקצוע כאשר אנו מגלים שתלמידינו מעורבים בפגיעה מינית ברשת כפוגעים או כנפגעים?

כעת... התמקדו באירועים החמורים ביותר לדעתכם ובדקו יחד -

- מה מאפיין את חומרת הפגיעה?
- אילו משאבים אישיים נדרשים לעבודה סביב אירוע כזה?
- אילו משאבים/מיומנויות נדרשים בהתמודדות עם אירועים כגון זה?
- ממה רצוי להימנע בהתמודדות עם אירועים מסוג זה?

דיון במליאה

1. כיצד הראשית מאהפק הפעילות?
2. למה אנו נדרשים פליווי תלמידיו המתמודדים עם אירועי פגיעה מינית ברשת (כפוגעים או כנפגעים)?
3. אילו סוגי אירועי פגיעות מיניות ברשת עלו בקבוצות?

למנחה -

1. חשוב לחדד את ההבנה כי יש להבחין בין התייחסות אישית למקצועית בהתמודדות עם אירוע. (אירוע בו נתקלים לראשונה עלול להחוות כעוצמתי מאד עבור האדם הנחשף אליו ועבור האדם המטפל בו אך אינו נחשב בהכרח לאירוע עוצמתי בעיני החוק ועל פי נהלי הטיפול הנדרשים בהתאם לחוזר מנכ"ל אקלים העוסק בנושא).
2. רצוי להעלות לדיון את הפער בין הדורות בכל הקשור לעולם הדיגיטלי, לתת הכרה לתחושות העולות בעקבות פער זה (סביר להניח שבחדר יעלו תחושות כגון חוסר אונים נוכח העולם שאנו לא מכירים, תסכול, חרדה מהלא ידוע ועוד). יחד עם זאת, חשוב לחדד ולחזק את אנשי החינוך ביכולת שלהם להוות עבור הילד דמות משמעותית לתמיכה ולהכוונה.
3. חשוב לחדד את תפיסת התפקיד של המנחה והמורה בחיי התלמידים גם אם האירועים מתרחשים במרחב הווירטואלי. ישנם אירועים שמתרחשים בין תלמידים שמתחילים במרחב הווירטואלי ויש להם השלכות חמורות במרחב הממשי. ישנם

אירועים שמתחילים במרחב הממשי (כגון צילום תמונה אינטימית בבית הספר) וממשיכים במרחב הווירטואלי. בכל המקרים, יש לתת את הדעת על אירועים אלה, ולסייע לתלמידים עד כמה שניתן בהתמודדות עם כל סוגי הפגיעות האפשריות ברשת.

4. חשוב להדגיש כי אלימות מינית במרחב הווירטואלי אינה מייצרת כאב וירטואלי אלא כאב ממשי.

5. חשוב שאנשי החינוך יבינו את הצרכים הפסיכולוגיים העומדים בבסיס הגלישה באינטרנט. יש לתת הכרה לצרכים העולים מהתלמידים ומצוות המורים.

להלן סוגי פגיעות מיניות ברשת:

- א. צילום תמונות/סרטונים אינטימיים ללא ידיעת המצולם ו/או ללא הסכמתו
- ב. הפצת תמונות/סרטונים אינטימיים ללא ידיעת המצולם ו/או ללא הסכמתו
- ג. צילום עצמי והפצה עצמית של תמונות או סרטונים בעלי תוכן אינטימי
- ד. הפצת תמונות/סרטונים בעלי תוכן פורנוגרפי של אנשים זרים/לא מוכרים ללא רשות המקבל.
- ה. החזקה והפצה של חומרים פורנוגרפיים בהם מצולמים קטינים.
- ו. הפצה עצמית ביוזעין של תמונות וסרטונים בעלי גוון מיני/פורנוגרפי ללא אישור המקבל.
- ז. סקסטורשין (sextortion) – סחיטה באיומים על בסיס תמונות, סרטונים או טקסטים בעלי אופי מיני.
- ח. פדופיליה ברשת – יצירת קשר עם קטינים בפרופיל מזויף, תוך פיתוי ושכנוע להצטלם/ לשלוח צילומים/ לבצע בעצמם מעשים מיניים למול מצלמה.
- ט. קביעת מפגשים עם קטינים דרך הרשת בעזרת פרופיל מזויף לצורך פגיעה מינית ממשית בהם.
- י. עבירות אינוס/ מעשה סדום/ מעשה מגונה ברשת – (החוק בנושא אונוס, מעשה סדום ומעשה מגונה תקף גם לגבי פגיעה ברשת)
- יא. שידול לזנות דרך הרשת

שיח במליאה

להלן כללי עבודה לפעולות שעלינו לעשות כאשר מובא לידיעתנו אירוע של פגיעה מינית ברשת.

- א. יש למפות את האירוע ולהבין מיהם המעורבים המרכזיים בקרב תלמידיו.
- ב. חשוב לנהל שיח מכיל ובלתי שיפוטי עם התלמידים בנושא גלישה ברשת.
- ג. יש לזהות מעגלי פגיעה הזקוקים למענה
- ד. יש להכיר את חוזרי המנכ"ל הרלוונטיים: פרקים 3.3 ו- 5.3.3. בחוזר המנכ"ל קידום אקלים בטוח והתמודדות מוסדות חינוך עם אירועי אלימות וסיכון 2015 ולפעול על פיהם (נספח 2 בהמשך).
- ה. יש להכיר את [חוזר מנכ"ל פגיעה של תלמידים בתלמידים](#) התש"ס - 1999 ולפעול על פיו במקרה של פגיעה מינית המוגדרת כעבירה פלילית שיש עליה חובת דיווח המתרחשת במרחב הרשת בין תלמידים במוסד החינוכי
- ו. הקרנת הסרטון "הפצת תמונות ברשת" מתוך הסרטון לחלץ את עקרונות השיח עם תלמיד/ה שנפגעו ברשת.

אילו פעולות פרואקטיביות יש לעשות כדי לסייע לתלמידים לזהות פגיעות מיניות ברשת, למנוע אותן ולהתמודד עמן?

- חשוב לשמוע מהתלמידים על עולמם, לשאול שאלות ומשם לסייע להם לזהות אפשרויות של פגיעה מינית. אנשי ונשות החינוך מהווים דמויות משמעותיות עבור התלמידים וככאלו אשר יודעים לנהל שיח משמעותי, לא נדרשת מהם בקיאות בעולמות הקיימים באינטרנט. כדאי ללמוד מהתלמידים מהן הסכנות הטמונות ברשת, לשמוע את דעתם, לשמוע על ההתנסויות שלהם (ערכו פעילויות כדוגמת הפעילות הזו, כדי שהאירועים יעלו מהם, מתוך עולמם וחוויותיהם ברשת).
- מומלץ לנסח יחד עם התלמידים כללים לעידוד גלישה בטוחה ברשת.
- חשוב להדגיש את מקורות הסיוע העומדים לרשות התלמידים, לעודד פיתוח קשר עם מבוגרים משמעותיים, למשל - כל תלמיד יציין שם של אדם מבוגר עליו הוא סומך ועמו הוא יכול להתייעץ.
- חשוב לעודד את התלמידים לפנות לעזרה כאשר הם נתקלים באיום/סחיטה/ הפצה וכו' דרך הרשת.
- יש להציג בפניהם את הכתובות לפנייה לעזרה: הורים, צוות חינוכי, מבוגר משמעותי עליו הם סומכים, [מוקד 105](#).

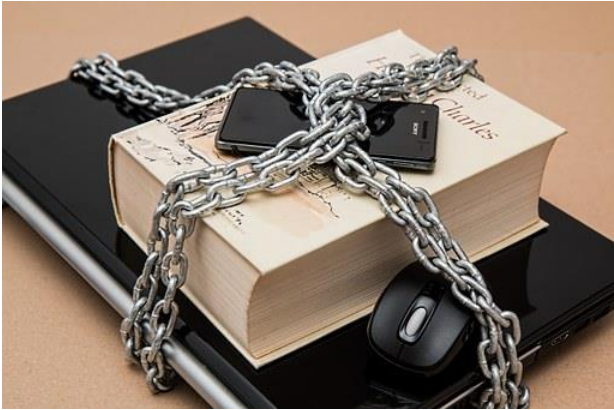
לסיכום

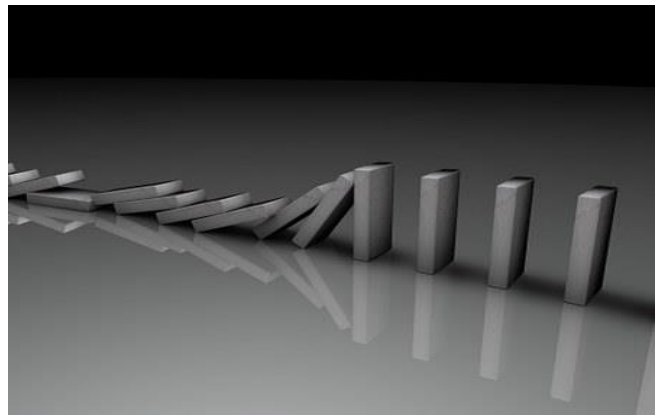
בסבב - איזה מבט חדש נוסף לי היום להתבוננות על המרחבים הווירטואליים בהקשר של פגיעות מיניות בילדים?

נספח 1 – תמונות

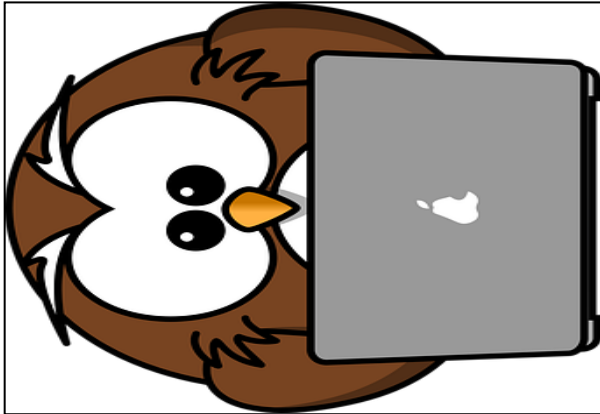
ANXIETY

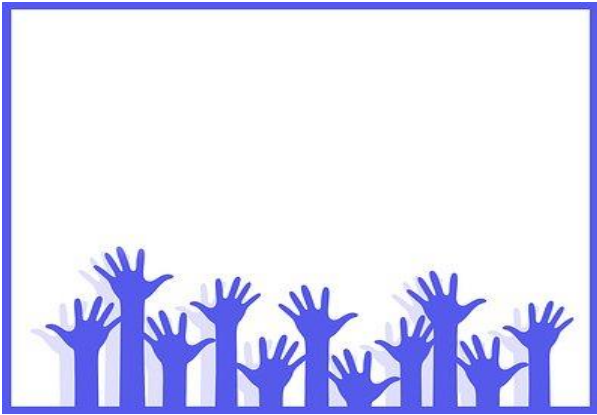

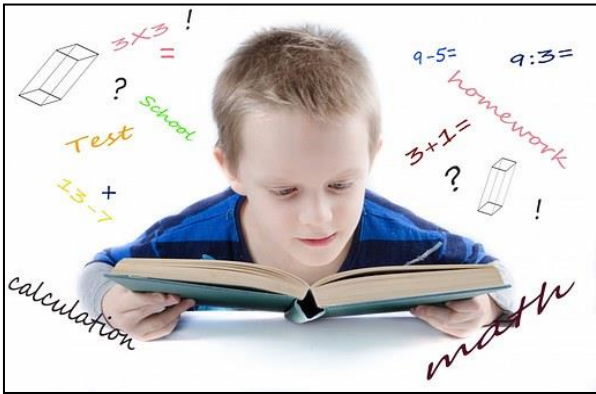

נספח 2: חוזר מנכ"ל אקלים חינוכי מיטבי והתמודדות מוסדות חינוך עם אירועי אלימות

וסיכון (2015)

- פרק 3.3 שימוש בטכנולוגיה בפעילות פנים וחץ בית ספריות והיבטים של פגיעה מקוונת (עמ' 59-64).
- פרק 5.3.3 שימוש בטכנולוגיה והיבטים של פגיעה מקוונת - הנחיות לתלמידי החינוך המיוחד (עמ' 133-138).